

Respecting Parents ~ Springboard to Kedusha

Parasha Kedoshim

1 - Vayikra - ch. 19

¹ HASHEM spoke to Moses, saying: ² Speak to the entire assembly of the Children of Israel and say to them: You shall be holy, for holy am I, HASHEM, your God.

³ Every man: Your mother and father shall you revere and My Sabbaths shall you observe - I am HASHEM, your God.

4 R. Hirsch - pg. 501

Here in this chapter of קדושה, it is that aspect of the child's duty towards its parents that in the very first place is "obedience", that is stressed. The over-ruling of the will of the parents over its own will, the cheerful yielding of its own will to that of the parents, is the first, earliest and most lasting school of practicing self-control, which leads young human beings out of the life of enforced obedience to one's urges into mastery over one's passions and impulses, into freeing the godly element in man, into that moral freedom, the achievement of which constitutes the character of קדוש. And significantly, ואך, is placed immediately in the same sentence together with כבוד אביו. This gives the one limitation which exists to the obedience which the child must accord to its parents. יכור, it says in ת"כ, ואת שבתותי תשמרו כולכם לעבור על אחת מכל המצוות האמורות בתורה ישמע להם ת"ל ואת שבתותי תשמרו כולכם "You might think that even if parents demand the transgression of any command of the Torah, you may, nay you must, obey them, that is why it at once says: "and keep my Sabbaths"; all of you, parents and children alike are in duty bound to honour Me". For it is just as appointed heralds of God's Will that God's Torah has given the Will of Parents such lofty power. Quite naturally the will of the parents must retreat before the Will of God. Here שבת as the source and basis of the whole of the Jewish calling is given as an example for all the laws of God's Torah, it, — שבת, — being the everlasting, most speaking sign of our allegiance to God in all our doings in the sphere of nature and our social life. It is only when a Jewish child sees his parents "Keeping Sabbath" that he learns from their example, that he learns to lay himself and his world in obedience at the feet of God, his obedience to his parents leads to obedience to God. ואם כבוד אב ואם is the living "sabbath" for children, and Sabbath is the spiritual father and mother for everybody. Both educate Jewish people to God.

5

הקדושה עניינה הוא פרישות, כפירוש "קדושים תהיו - פרושים תהיו" (ויקרא י"ב ב, וע"ש ברמב"ן באורך). אבל לקדושה יש משמעות נוספת, שפירושה הוא חשיבות וכמו שנאמר בפרשת אמור (ויקרא כא ח) "קדוש יהיה לך", ודרשוהו בתורת כהנים (וכ"ה בגיטין נט ב ושי"מ) לפתח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון, שהו ענין של חשיבות! ושתי המשמעויות שלובות זו בזו, כי קדושת הפרישות נגזרת ויוצאת מתוך הריגשה החשיבות!

7

והאוכל בלא זכרה הרי זה גוזל את אביו זה הקב"ה (ברכות לה ב) שאינו מכיר בכך שהקב"ה יתן לו פרי זה ליהנות ממנו, וגוזל את כל העולם שאומר "שלי הוא". אבל המכרן ומודה שלהן הארץ ומלוואה (תהלים כד א), [ואמרו שם שהמדובר לפני ברכה] אלא שבטובו וחסדו נתן לו ליהנות מהעולם ומלוואו. ידיעה זו - קדושה היא! הוא חשוב, וחברו חשוב, כולם בנים לה, וארוחת תמיד נתנה להם מאת המלך דבר יום ביומו, ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו (וימא לה ב). המקיים ציווי "לא תגנוב" בהכרה זו; מחדירה בו המצוה הן חשיבות והן פרישות, במלא משמעותה של "אשר קדשנו במצוותיך"!

8

וכן הוא דרכו של יצח"ר במלחמתו עם האדם, בתחילה הוא משתדל להשפילו בתחומי ההיתר, וכשהדבר עולה בידו, הרי האדם ברשותו להכשילו בכל דבר חטא ועון, והעבודה המוטלת על האדם היא להתעלות עד היותו נכבד וחשוב, וע"י כך הוא נשמר מן החטא, שכיון שהוא מכיר במעלתו וחשיבותו הגדולה, הרי הוא נמנע מלחטוא כדי שלא ירד ממדרגתו, ועוד שרוב העבירות כרוכות בכזיון לעורבם, ואם תהא הרגשת נכבותו וחשיבותו מורשת בקרבו, ימנע מלעבור עבירה.

2 אלקי שמים ואדמה - יצחק אייזק שר - א"ח - ח"ב
שאלת השאלה, כיצד מתחנכים לקדושה, ועל שאלה זו עונה הפרשה כולה. ללמדנו, שעל ידי קיום המצוות באים לקדושה, כמו שאנו אומרים בברכת המצוות "אשר קדשנו במצוותיך". וכן אמרו במדרש (במדבר ובה יו) "והייתם קדושים - בזמן שאתם עושים את המצוות אתם מקדשים, פרשתם מן המצוות נעשיתם מחוללים". וכיצד מתקדשים על ידי המצוות - בכך שמתכוונים למשמעותם ועמקן. כי ככל מצוה גלום חינוך לקדושה, והעוסק בתורה ומבין את היקף ועומק ענין המצוה עומד על קדושתה ומתעלה על ידה בקדושה. כפי

3

אין כובשים את דרך הקדושה?
ראשית, סילוק מטומאה, סור מרע, כפי שרש"י מסביר: "קדושים תהיו - פרושים תהיו מן העבירה ומן העריות". ההגדרה היא שלילית: ראשית דרך הקדושה היא להיות מסוגל לומר: לא! אמנם, אי עשית העבירה לכה אינה שייכת עדיין למדרגת הקדושה, אלא לפרישות שמוכנה התרחקות מאיסור עד לקצה האחרון, לעשות לו גדר סביב לבלתי קרוב אליו כלל. דוגמה להגדרת הקדושה כ"הכרלות", היא התואר האלוקי "קדוש קדוש קדוש" שמציין שרבונו של עולם הינו נבדל מהעולם, מעבר למקום ולזמן. כמו כן, קדושת שבתות וימים טובים מחבטאת בתורה באיסורי מלאכה, במה שאין לעשות. אף "קידושין" מובנם, שעל ידם נאסרת האשה לכל העולם, כלומר, זוהי הבדלה והתרחקות מאחרים. (יש "חוקרים" שמגלים "התפתחות" בכיכול של חז"ל ביחס לתורה: הנה התורה השתמשה בפועל "קנה" בדברה על נישואין, שהוא ביטוי גם לדעתם, ואילו חז"ל "התפתחו" והשתמשו בפועל עדין יותר - "לקדש". האמת היא הפוכה: לבטוי "לקחת" או "לקנות" יש מובן חיובי עלאי, והוא מציין חיבור קנין) - כמו קנה שמחבר¹⁰, ואילו לבטוי "לקדש" יש מובן שלילי, והוא מציין את האיסור שחל על אחרים¹¹.
הדרך לקדושה עוברת אפוא דרך הפרישות, כשם שהדרך לידיעה עוברת דרך אי הידיעה, כמהלך תאולוגיית השלילה לגבי התארים האלוהיים.

6

כל איש יהודי מחוייב להרגיש עצמו חשוב כבן מלך ומחמת הכרת רוממות זו יזהר ויקפיד בגדרי הפרישות והקדושה, ומאידך גיסא עיון במנהגי הקדושה שאנו מוצאים בפרשתנו ובכל התורה כולה ישרישו בנו הרגשת חשיבותנו ויקרתנו לפני המקום ב"ה. אנו מברכים על המצוות "אשר קדשנו במצוותיך", והן אמנם משרישות בנו קדושה וחשיבות. ניטול לדוגמא את הלאו של "לא תגנובו" (ויקרא י"ט א) המדבר בגנבת ממון (כ"ש בסנהדרין פו א) - אם האדם אינו גונב מפני ישר טבעו, עדיין אינו קדוש בקדושת המצוות. אבל אם הוא מתכוון בעומק הציווי ורואה שיש לו לפרוש מממון חברו מפני מעלת קדושתו שלו וקדושת חברו, ששניהם בנים למקום, וסמוכים על שלחנו, וכל מה שיש לאדם הריהו מתנה שלוחה אליו מאביו.

9

19, 3. EVERY MAN SHALL FEAR HIS MOTHER AND FATHER. G'd had first commanded Israel to become holy, in order to secure life in the hereafter. Your father and mother have brought you into this life, the transient life. Nonetheless, if they had not brought you into this life, you could never qualify for eternal life. Therefore you are commanded not to be ungrateful, to respect and revere your physical parents.

10 Generation to Generation - R. Tuerski - pg 14

Perhaps the greatest single challenge facing parents is to raise their children with values, with the knowledge of what is right and wrong, and with the desire to do that which is right and avoid doing wrong, while at the same time promoting the development of a positive self-concept and not making the child feel that he is bad if he has done something wrong.

This requires discipline, and discipline demands that a child be made aware that some things that he has done, does, or wishes to do are unacceptable and not permissible. But how does one do this without making the child feel that he is somehow bad or guilty?

11

I would like to share with you a childhood recollection. One of the few memories that I have of being disciplined by my father for something of which he disapproved, was of his telling me in a quiet, firm, and no-nonsense tone, "Es past nisht!" (This does not become you!)

The message was clear. I knew what it was that I was not to do. But it was not until many years later that I appreciated the full content of Father's rebuke. He had told me that I was not to do something because that particular behavior was beneath me. "Es past nisht" meant that I was too good for that. This is the diametric opposite of a put-down. I was told that I was a person of excellence. There was no mention that what I was doing was inherently wrong or bad, but the emphasis was rather on me. I was above such behavior. This is incompatible, Father told me, out of character for someone like yourself.

12 ענין יום ויום - ר' טוירסקי

ווי נראה שפירושו של קדושים תהיו, שיהיו מזומנים ומוכנים לגילוי רצון ה', כביאור הכי' לך אל העם וקדשתם היום ומחר וגו' והיו נכונים ליום השלישי" ותי' אונקלס, ותזמנון יומא דין ומחר וגו' יהון זמינן ליומא תליתאה", וכן פירש"י עה"כ וקדשתם, חימתם, שיכינו עצמם היום ומחר. וגם הציווי של קדושים תהיו נאמר על דרך זה שיכינו עצמם לה', לטפס מעלה מעלה על סולם שמוליך לשמים, אלא שמעשה המצוה הוא ע"י פרישות אבל תכלית הפרישות להיות מוכן ומזומן להיות עבד ה'.

13

Family Redeemed - R. Sobieschik - pg 137-153

The very precept of kibbud av va-em was evolved from the deep-seated awareness of our human interdependence and individual insufficiency. The parents give a part of themselves to the child; they rear him and supervise his growth from birth to maturity with unlimited devotion and superhuman sacrifice. It would be impossible for anyone to reach adulthood without being guided by others, usually by the parents. Sacrificial action on the part of the father and mother provides the child with the proper upbringing and education. At this stage the child is the recipient of favors, the parents the givers and doers.

14 Time passes on. The children grow up; the parents have aged. The tender weak child is a strong adult, physically, mentally and socially. The parents, powerful and efficient a score or two scores of years ago, are now old, feeble and helpless. They need the assistance of their child - not long ago their little baby, whom they kissed and hugged. The Judaic law states unequivocally: help thy father and mother for purely selfish reasons. The law is very practical and makes reference to our human experience. It is pragmatic and addresses itself to egotistic man: observe the law, for by observing it you are furthering your own interests. To honor father and mother and to serve them is not only a good act but a prudent one as well. The child, who finds pride and joy in his youth, strength and ability, now will have willy-nilly to encounter the experience of old age, of physical frailties and mental incapacity, and will not be able to lead an independent existence without the assistance of his children. If he will treat his parents rightly, similar treatment will be accorded to him by his children.

15

At this stage, the precept of honoring and fearing requires external action on the part of the child. He must provide the parents with food, clothes, shelter, medical and nursing care,

since at some future date he will ask his children to do those same things for him. On the other hand he must not insult, give affront to, or humiliate his old father and mother, even though at times their conduct is bound to embarrass and provoke him or to arouse ridicule. Let him tolerate mutely their absurd whims, their infantile desires, their strange mannerisms which reflect senility, and try to gratify their needs. The son must not become angry or excited at the sight of an old mother offending him in the presence of great exalted men, or of a father throwing money into the sea. He might find himself in a similar situation and would not like his children to abuse him or to restrain him from doing those things in which he will childishly find delight.

16 אור החיים הק"ק

עוד נראה לומר עשר שנים נשון יחד וגמר אומר לשון רבים, נחשונו לומר כי בשבט יהיה ירא מחבו גורם גם כן שבו יהיה ירא ממנו, אי נעים אימא למה שקדם דברינו נתקומות אמרים כי שורשי הקדושה ונגדיהם הנמשלים מתולדי יעשו כיוצא בהם בטולדים, ואי נעים אימא מדקך המוסר, כי שרירה הן שאבו מולול כבודו אבו יפקע כלילת ז' מוראו גם כן ממנו, וכשאלם ירא מחבו וכו' הן לוקח מוסר. גם ירשונו נפש הן צחית מפעל הטוב, ומנאל מקיים צ' מוראים והוא אומר איש לשון יחד מיראו לשון רבים, כי צמורה אמר ירלים שנים זה אומרם (מתממת מהא א) מורה גוררת מנהג:

For sin often looks tempting and inviting when it is first considered. The ugly consequences, the black remorse, the agonizing guilt may not be perceived until long after the sin is done. If a person could always foresee with a clear vision the consequences of his deeds—the social repercussions, the injuries to his close personal relationships, the spiritual sickening or death—he would probably never commit any wrong.

It is interesting to note that when Rabban Yoḥanan asks for definitive examples of "the evil way," Rabbi Simeon, unlike the others, does not give the opposite of his good attribute: "One who does not foresee the outcome, the fruit of his action." He rather says, "One who borrows and does not repay." But perhaps such a person is indeed the opposite of "one who foresees the outcome of his actions." For he will not realize that if he does not repay his loan, people will refuse to lend him anything more. He will lose his credit and his friends.

18 Family Redeemed

awareness that good begets good, that noble deeds breed nobility and that consonance with propriety is appreciated and rewarded, is a worthwhile experience. Through it you discover that the other fellow is real. Your parents do exist.

It was precisely for this reason that the Halakhah had to raise the norm of *kibbud u-mora* to a higher level, that of ethical idealism. At this level we reiterate the thesis that the human being has been denied absolute autonomy of existence and that therefore he cannot build an isolated existence but must always depend upon and expect help from his fellow human beings. The premise is the same as in the utilitarian philosophy. However the conclusion is different. While from the pragmatic viewpoint we urge man to display kindness to others in order that he may lay claim to similar treatment whenever he will be in need of help, at the level of ethical idealism we do our duty without anticipating any reciprocity or reward. The action is not only prudent but also good, unselfish, and detached from any utilitarian impulse. It is based upon the feeling of gratitude.

19 In the feeling of gratitude, the experience of ontic fellowship comes to expression. Not the physical but the human existence of the I is dovetailed with the existence of the thou. The I manifests an awareness of belonging to someone else, a knowledge that my existence is irrevocably tied up with the other self, who stands alongside of me. Bahya ibn Pakuda, in *Duties of the Heart*, (*Sha'ar* 3, introduction) traces the whole spectrum of religious and ethical feelings to the gratitude experience. The awareness of grateful indebtedness is the very core of religious and moral thinking and feeling. Acknowledgment of an act of kindness and the grateful acknowledgment of its beneficial impact upon our lives lies at the root of every religious and moral act.

23

Gratitude creates a sense of inner relatedness and existential togetherness between parent and child. The Talmudic maxim conveys the idea of ontic partnership most succinctly: "Our Rabbis taught: there are three partners in a person, the Holy One, Blessed Be He, the father, and the mother..." (Kiddushin 30b). In gratitude one discovers the reality of the other not in a practical but in an ontological sense. The other encroaches upon my privacy and individual separateness.

18 20

I am whatever I am because of a series of circumstances, influences, various determinants. Someone was perhaps the greatest influence in my life, one who helped shape my personality. I know that person extended to me a helping hand when I was in need, that he guided and comforted me in times of crisis, that his words of encouragement and his assistance made it possible for me to emerge victorious from all encounters with hostile and cruel elemental forces. This relationship gives rise to a new ontic perspective. The self is not the exclusive property of the person himself. The benefactor contributed to the development of my self, my talents, abilities and skills, possibly more than I myself. Participating so prominently in the formation of the I, the benefactor acquired a part of the I. The I belongs both to myself and to the thou to whom I owe a great debt. Thankful appreciation denotes the acknowledgment of a creative effort on the part of my benefactor, who became involved in my existential destiny.

21

Thus *kibbud av va-em* is placed in a new dimension, namely that of gratitude — the experience of existential solidarity with which we are bound together and from which it is impossible to drift away. The child is indebted to his parents out of grateful appreciation for everything that they have done for him selflessly and disinterestedly. He feels that his relationship to them is an indestructible fact and that he belongs to them and cannot break away from them. If he did attain some success in life — the achievement is mostly due to the sacrifices and loving care of his parents. Hence he is under obligation and must pay his debt of gratitude to them. However, we emphasized that *hakkarat ha-tov*, gratitude, signifies not only the duty of repaying a favor received but an act of recognition and axiological appraisal, a value judgment, a feeling of being indebted and a sense of obligation as well.

22

Gratitude expresses itself not mainly in deed but in thought and feeling, in an inner experience, in the establishment of a unique relationship between the benefactor and the I who enjoyed his kindness and friendship. This relationship is essentially ontic. Gratitude means going out of ourselves toward the thou, placing ourselves in a unique relation to our benefactor, and letting him share with us our most precious possession — ourselves.

27

Our Rabbis said: "Whoever is ungrateful for good done to him by his friend will eventually prove ungrateful for the good done to him by the Holy One, blessed be He."⁴² Rabbi Nachum Velvel Sieff of Kelm, one of the great Mussar teachers, explained this saying in a remarkable way.

28

On the other hand, one who acquires and fosters the precious quality of gratitude to others will not only give thanks to God but will feel with all his heart and soul how much he owes Him for all the manifold bounties he has received and continues to receive every day of his life. Such a person will naturally express his gratitude by sacrifice or prayer offered in sincerity before the Almighty [and by trying with all his might to carry out God's commands to the best of his ability]. By doing this the human being becomes in a certain sense a "giver" to Hashem (if such a thing were possible), and Hashem becomes (as it were) a "receiver." This is just the relationship which, as we saw earlier, fosters feelings of love from the giver to the receiver. In this way the person can become attached to Hashem in love—the highest achievement of the human soul.

30
ושלמות עבודת ה' הוא ע"י מדות המח והלב כאחד, שיהודי יעבוד להקב"ה הן במח, בשכלו, והן בלב, ברגשותיו ותשוקותיו. שיש מי אשר במחו ושכלו עובד לה' אך ברגשותיו אינו עובד ה', וכמ"כ להיפך, שעובד ה' רק בלבו ולא במחו, שבכ"ז אין עדיין שלמות, והשלמות היא שעובד ה' הן במדות המח והן במדות הלב.

32

There is an ontic union, a unity of being, between parent and child; the child's self-awareness must include father and mother. The child must experience ontic oneness, a sense that he is irrevocably bound to his parents and that this unity is an indestructible fact from which he cannot break away. Hence one's inner self-experience — expressed in terms of love, self-regard, self-esteem, and concern with and worry about himself — extends its frontiers into parts unknown, to another existence, which in this case happens to belong to the parent. The principle of community as to abstention and positive action reigns supreme. I must accord to my parent whatever I think is due to me, be it physical care, peace of mind, or love and regard.

להטיב חז"ל למדונו בזה, שחיוב הכרת הטוב אינו מותנה בכוננותו וטרחתו של הנותן כלל, אלא שחובה היא על המקבל משום שקבל, ותו לא. בעל מעלת החסד, שכל כולו חודר בשאיפה לתת ולהעניק לזולת מכל אשר לו, הוא אשר מסוגל להרגיש בכל טובה קטנה שקבל, וירצה לגמול טובה תחת טובה, וישתדל להחזיר גם יותר ממה שקבל, ולפחות יביע תודתו בפה מלא. לבו יתמלא הכרת טובה משום עצם העובדה שקבל, ולא ידרוש ויחפור אם השני טרח בשבילו, וגם לא אם בכלל התכוון אליו, או כיצד ולשם מה עשה זאת.

25 אף אם נהגו ההורים מעצם טפולם וגידולם של הילדים — אין זה גורע במאומה מחיוב הכרת הטובה שצריך הן להכיר להורים בלי מדה וגבול. הן קבל מהם רוב טובה. כל תוכן חייהם נתנו לו; ועל ידם בא לו הכל; וכי אין בזה די שיכיר להם טובה כל ימי חייו?

26 אמרו רז"ל (קדושין ל"א): "בזמן שאדם מצער את אביו ואת אמו, אמר הקב"ה יפה עשיתי שלא דרתי בנייהם, שאלמלי דרתי בנייהם ציערונני". המצער את הוריו — סימן הוא שאינו חש שחייב להכיר להם טובה, כיון שטוען בלבו שהרי להנאתם הם מכוננים, והורונו חז"ל בעומק בינתם שמתוך השקפה זו ח"ו עלול הוא לחשוב כמו כן שאינו חייב לכבד ולאחוב את הקב"ה. עלול הוא לטעון: כיון שהקב"ה ברא את העולם, את הבריות, את חסרונותיהם ומאוויהם, מהראוי שיטיב ויחמול על מעשי ידי, ויספק את כל צרכיהם; גם הרי לא שייך אצל הקב"ה טורח ועמל, ולא חיסר מעצמו כלום; אם כן, למה מחויב להכיר לו טובה? לידי השקפה משובשת זו עלול לבא צרה העין שרחוק ממדת החסד, לכן אינו מרגיש שקיבל אלא מזה שעמל וטרח עבורו, ואינו מסוגל לתפוס את גדולת חסדי הש"ת, וממילא רחוק הוא מלהודות לו ולעובדו.

29 ע"פ - 101

יסוד גדול ומקיף בכחות הנפש של האדם מתגלה לנו בזה: כל *מדות הנפש מושפעות ונפעלות על ידי הרגש, ולא רק על ידי השכל. לכן אם אין אנו מכירים טובה לדומם שנהגנו ממנו, ויכול שכן אם אנחנו מבזים אותו, נפגע הרגש, שאינו מגיב רק בהתאם להוקי ההגיון. הרגש של בעל מעלת החסד, שרוצה אך לתת ולהנות אחרים, אסיר תודה הוא לכל אשר הפיק ממנו הנאה, בכל צורה שהיא, ואפילו לדומם. והכלל הוא: פגיעה ברגש, משפיעה באופן ישיר על המדות, וממילא נפגמת מדת הכרת הטוב.

31 - 10 חינוך 5 אפריל - 195

הקודש איננו חוויה אלא מציאות! נכון שקיימת חוויה, אבל העיקר הוא שיש רכוננו של עולם שהוא מקור החוויה. חווית ה"ריחוק" ה"שונה" משמעותה האמיתית היא, שיש מישהו שהוא מעל למציאות והוא הקודש, ומתוך הקשר עם עצם הקודש באה הקדושה האנושית: "קדושים תהיו כי קדוש אני". הקדושה היא מציאות של קשר עם קודשא בריך הוא, הקדוש ברוך הוא. לא החוויה היא העיקר, ולא היא מהוה את בניין הקדושה. עצם הקשר המציאותי של דבקות בה' הוא הקדושה, גם אם אינו מלווה ב"חוויה" של קדושה. כמובן, חשוב וטוב שהקשר לבזרא יתגלה גם בעולמו הרגשי-הפנימי של האדם, אולם לא הרגשה זו הופכת את האדם לקדוש, אלא מציאות של שלמות חיים, בה כל הכוחות האנושיים מגיעים לבטויים האמיתיים מתוך דבקות ממשית בדבר ה'.

33

The bond between parent and child, once the latter reaches maturity, is completely divorced from any hedonic, egocentric motivation and can only be interpreted in terms of love of a higher quality, which is rooted in the awareness of unqualified unity on the part of both parent and child. There is a steady outpouring of the heart of the parent toward the child, and conversely there is a continual act of identification of the child with the parent.

→ In a word, the norm *kibbud* is interpreted in categories of love: to honor means to love; and the latter manifests the experience of ontic unity, of a thou union.

The Sages say that the Torah likens the honor due to parents to that due to God Himself, and the Talmud states that when R' Tarfon heard his mother's footsteps, he would say, "The Divine Presence is coming"

35

dependence between parent and child is reminiscent of the dependence prevailing between a tree and its roots. What chance of survival has the tree whose roots have died, and of what use are the roots if the tree has been felled? Suspended in midair is the child who has drifted far from his origin — his parents. He must feel a devastating loneliness. He must burn with a thirst, since the cool crystal-clear waters of the well-spring from which he removed himself in a fit of rebellion and anger are at an almost endless distance from him. Vice-versa, one should endlessly pity the parents who in their mad rush for success and riches, lose their child, for all the riches that were assembled turn into dreadful poverty; and a bright day full of fragrance, song and color turns into a dreary and cold autumnal night. The Halakhah has emphasized time and again the unique nature of the parent-child relationship. In fact, it has introduced into it a transcendental motif and equated it with the relationship binding man to God. The origin-perception is characteristic of both.

37

Yet, the encounter of man and God can only occur if man, in his quest for the great ultimate and eternal root, is also concerned with his little, conditioned and transient this-worldly roots. Only after finite man recognizes and acknowledges his dependence upon someone in the here-and-now world, does God bestow upon him the illuminating consciousness of the dependence upon the One and Only root. The quest for the root is not only a transcendental adventure, but a human adventure as well.

39

To what lengths should the duty of mora, of revering them, extend? Even if he is attired in costly garments, presiding over a congregation, and his parents come and rend his garments, strike him on the head, and spit in his face, he must not shame them. It behooves him to remain silent, to fear and revere the King, King of Kings, who has thus decreed... (Maimonides, Hilkhoh Mamrim [Laws of Rebels] 6:7).

40

The norm of kibbud never recommended unlimited tolerance toward a parent who exceeds all bounds of normal behavior. To display patience and perseverance toward a parent who has completely lost his control mechanism for discriminating between right and wrong, decent and indecent, the Torah had to introduce the norm of mora. The latter advances a new element: sacrifice. The ideal of self-denial for the sake of the parent has emerged with the norm of mora. I must place myself in his service unreservedly. My commitment to him is unqualified, my

36

Finite man searches irresistibly for his ontic roots, the roots of his being. He questions himself, he keeps interrogating his mind and soul, inquiring of them, whence comes his paradoxical existence; whence the beauty, joy and ecstasy of being just a human being who unlike the animal transcends the biological natural dimensions; whence the sweet assurance that one is. The answer is quite often slow in coming. But, when it finally does come, it strikes man with elemental force; it is straight and unequivocal. In fact, the answer does come in the form of a real "ursprung (source)" revelation or in the form of a living perception rather than that of a lifeless abstract conception. Suddenly, the darkness dissipates; the horizons become brilliantly illumined. Man sees God and, while seeing Him, he comes upon his ultimate true ontic root.

38

Thus, man seeks the great ultimate root of all being in Infinity and finds it in God; he also explores at the same time the finite realm, moving along all its paths in his search for the limited and conditioned root of being. And in so doing, he discovers his parent. As we likewise have already stated, Judaism, with its characteristic sense of realism, considers the root quest within here-and-now reality to be the reflection of the primary search for the absolute origin or source beyond the bounds of sensuous reality. The Jew learns to confess his faith in God and his impassioned yearning for Him by telling the story of people whom he loves and with whom he seeks to identify himself. Judaic faith and theology are linked with finite experiences and meaningful human relations. By developing proper structures of human relations, the Jew learns how to love, revere and commit himself in an ultimate manner to God. When the child finds his finite-conditioned origin in his father or his mother, he ipso facto discovers his infinite and ultimate origin in God. However, it is impossible to discover the mysterious transcendental origin if the individual is not acquainted with the origin-perception of belonging to and being rooted in something or someone within the range of the finite and tangible world.

duty supreme. The norm of mora summons me to even take on the burden of his suffering. Mora demands not equality but reverence, which in turn expresses itself in self-giving to the parent, in placing him above myself, in assessing my relatedness to him as something sacred and indispensable for my own being, in experiencing a unique dependence upon him which can only be understood if placed within a metaphysical transcendental realm.

41 What the Torah meant with its commandment of mora is an inner relationship of admiration, profound veneration and awe. One must revere his parents; they should arouse in his soul a craving, a longing, a deep, fearful love, a tremor and a great joy. These characteristics do not belong to the sphere of human mundane experiences. They stem from our transcendental awareness and are exclusively within the realm of man-God confrontation. By commanding the child to fear his father and mother, the Torah introduced a new dimension into an interpersonal human relationship, namely, the transcendental. It whisks us far from the array of modes of action, thought and feeling of the material-human universe, into the transcendent pure realm of a higher consciousness, by which we become aware of the great mystery of being. In fear man transcends himself and moves on to a higher existential order. The conscious self becomes suddenly aware not only of standing alongside of his parents, but of the great mystery transcending everything and everybody. Our relationship to our parents reflects this mystery awareness and the sense of absolute dependence upon that great unknown. Somehow we shift our relatedness to them into a new perspective, to a new plane which is the meeting place between two realities — the human and the transcendental, man and his origin, creature and creator.

Summary:

- Kedusha ~ Separation
  - ❖ Parents impart obedience
- Kedusha ~ Importance
  - ❖ Parents impart self-esteem
- Kedusha ~ Preparation
  - ❖ Pragmatic view of caring for parents
  - Anticipation of results of sin
- ❖ Gratitude
  - Gratitude extends to relationship with Hashem
- Kedusha ~ Closeness with Hashem
  - ❖ Parents extension of children
    - Kavod- search for roots below and above
    - Mora- reverence that leads to sacrifice
  - ◆ Standing when parents enter the room

42 What is the mysterious element involved in the parent-child relationship that engenders a feeling of awe? Parents are, after all, finite beings, as are all humans. Why should they be treated with a reverence which should be due only to the Creator? The answer is implicit in the question and has already been suggested: the mora relationship to a parent must not be torn out of the context of relations to God. There is a secret unity beneath the surface diversity. Relationship and relatedness to a parent hides in its essence man's longing and craving for God; there is a final oneness in our surrender to parent and God. In fearing the parent, one stands in awe and tremor before God himself, before the "Before," the source of his existence; in giving parents respect and reverence one adores and worships God.

There is in the fear of a parent the great tremor which an approach to God causes, the rapturous trance, even an overwhelming stupor in the face of the unknown. Hence the mysterious component in the experience of fear of the parent alludes to the beyond, to a transcendental world.

43

אבל כשנתבונן בדבר נראה, שיש שני גדרים בכבוד הורים. כל מה שעשה דמא בן נתינה היה שלא לצער את הוריו, שלא העיר את אביו ושלא הכלים את אמו שזוקה ארנקי לים. אבל אנו מצוים על גרי כבוד שעל ידם נתקדש אנו עם כל בני ביתנו - אנו מעוררים תמיד לקיים הלכה אחת ממצוה זו שאין בה כל טורח וכמעט אין מי שיקיימה ככתבה. והיא ההלכה לעמוד מפני האב והאם מלא קומתו, כמלא עיניו. ואמנם, סומכים על זה שהם מוחלים על כבודם. בכך אמנם אין עוברים על המצוה, אבל ודאי שאין מתקדשים בה. שהרי אין לשער כמה חשיבות מקנים לאב ולאם כאשר הם נכנסים לחור וכולם כאחד עומדים בפניהם, והבנים מרגישים בחשיבות ובכבוד האבות, ויראתם מתחזקת בהם.

44

וכשנתבונן בדבר נראה, שאנו חייבים בכבוד הורנו הרבה יותר מציווי הכתוב. שהרי המצוה היא לכבד את אביו ואמו שהביאוהו לעולם הזה - אף אם נתגדל על ידי אחרים: על אחת כמה וכמה שהוריו טפלו בו כאשר ישא האומן את היונק, במסירות נפש באהבה ובהקרבה, ועל כך אמרו חז"ל (שמות רבה ד ב) כל הפותח פתחו לחברו, חייב בכבודו יותר מאביו ואמו. והשלישית, שהרי הם למדוהו חכמה ודת יהודית ותורה, והרי הם רבותיו שהביאוהו לחיי העולם הבא, וחובת הכרת הטוב עבור זה גדולה מהכרת הטובה על ההבאה לחיי העולם הזה (כמ"ש בכ"מ לג א). ואם חובת כבוד אב ואם כשלעצמה מחייבת לתת להם חשיבות זו של עמידה מלא עיניו, מלא קומתו, כל שכן כשחייבנו כלפיהם כה רב! ואנו רואים, שגם היראים אינם מקיימים הלכה זו. ומדוע, מפני שחסר לנו ב"מלומדה" של מצוה זו, ולא הורגלנו בה מנעורנו, ומורנו לא חינונו לזה, ובלא "מלומדה" קשה לנו לקיים אפילו מצוה זו שאנו מבינים את הנועם והקדושה הגלומים בה. על כן יש לנו ללמוד מוסר, שנלך אחר קדושת השכל ונברח מתורת טומאת ה"מלומדה", ונתבונן בכל המצוות לעמקן ומשמעותן ונקיימן כך שיחדירו בלבנו את הרגשת החשיבות של בנים למקום ופרישות מהבלי העוה"ז כדי להכנינו לדבקות ולקבלת עול מלכות שמים שלמה.